

UNO LAMM:

Sovjetisk isolering

För att bevara det kommunistiska systemet måste Sovjetunionen isolera det egna folket från inflytande från personer som vuxit upp i den fria världen. Denna åsikt, som bl a Andropov gav uttryck för, förklarar mycket av den sovjetiska politiken.

Inte minst gäller det Sovjets vägran att släppa in en internationell inspektionskår för kontroll av rustningsbegränsningar, vilket hindrat en uppgörelse på detta område.

Tidigare direktören i ASEA, tekniker Uno Lamm är bosatt i USA.

Wall Street Journal har publicerat följande utdrag ur ett tal som Yuri Andropov höll i Moskva 1977 när han ännu var chef för hemliga polisen KGB.

”Från Marx och Lenins uttalanden vet vi att utvecklingen av den nya människan kräver särskilt lång tid och mycken ansträngning – to m mer än som fordras för att åstadkomma djupgående social-ekonomiska förändringar. Därtill kommer att utvecklingen av den nya människan i de socialistiska länderna äger rum, inte i ett vakuum, utan under inflytande av en allt intensivare ideologisk och politisk konflikt på den internationella arenan. Och om vi jämför de sextio årens nya liv med den tusentals år gamla traditionen av privat ägande, psykologisk syn och moralbud, då bör vi inte vara förvånade att man i vårt samhälle ibland kan finna människor som ogillar socialismens kollektivistiska principer. Men det faktum att det finns färre av sådana människor kan vi betrakta som en enorm framgång . . .

Men betyder allt detta att en utvecklad socialism är immun mot uppträdandet av enstaka personer vars handlingar passar varken inom den moraliska eller den juridiska ramen av det sovjetiska samhället? Nej, så är det inte. Som vi vet kan det finnas många skäl till detta: politisk eller ideologisk miss, religiös fanatism, nationalistiska undanflykter, personliga misslyckanden och skymfer i sammanhang med samhällets underskattning av förtjänsterna och möjligheterna hos personen i fråga, och även, i vissa fall mental instabilitet . . .

Som förut sagt, försöker vi i detta landet att hjälpa dem som har felat; att ändra deras sinne, att skingra deras missuppfattningar. Men vi måste gå tillväga annorlunda i de fall då dissidenterna börjar bryta mot sovjetiska lagar. Vi har ännu ett mycket litet antal av sådana människor, alldeles som vi olyckligtvis ännu har tjuvar, korrumperade, spekulanter och andra vanliga kriminella. Människor av båda kategorierna skadar vårt samhälle, och måste därför

bestraffas i full överensstämmelse med de sovjetiska lagarnas krav.

Och i sådana fall vill vi inte höra andra folk spela upp humanismens brutna inspelningar. Vår syn är att det är humant att försvara samhällets intressen. Vi känner det som humant att i sin linda kväva den kriminella aktiviteten hos dem som hindrar det sovjetiska folket att få leva och arbeta i fred."

Detta tal av den bortgångne sovjetledaren ger ett intryck av uppriktighet, vilket gör det så mycket intressantare när man ur det försöker finna en ledtråd till Sovjetmaktens handlande både inom det egna väldet och utåt gentemot omvärlden. Enkelt uttryckt kan man se talet som ett medgivande att det socialistiska systemet inte passar för människan sådana hon är skapad i den miljonåriga evolutionens process. Hon måste efter födelsen omdanas till ett annat slags varelse, i sträng isolering från medmänniskor i andra länder.

Förhållandet till andra folk och länder

Ser vi först på vad detta innebär för relationerna utåt så ger det en förklaring till den stränga gränskontroll – vad vi kallar järnridån – som utövas framför allt för den egna befolkningen, liksom till störningen av utländska radiosändningar etc. Även om man inte behöver tro att den nuvarande sovjetledningen vill starta ett nytt storkrig – trots att det leninistiska budskapet föreskriver erövring av hela världen för kommunismen – så innebär dock denna nödvändighet av isolering ett incitament till egen militär styrka och till ingrepp i andra, svagare länder, vilka ännu inte har någon tradition och mog-

nad för demokratisk författning, för att så vinna bastioner även utanför de europeiska vasallstaterna. När det gäller fredens sak är ju också hindret för ett fritt umgänge mellan det egna och andra folk en starkt negativ faktor, med den betydelse som sådant umgänge, både i fritids- och yrkessfärerna, har för vänskapsbildning mellan folk av olika nationaliteter.

Mera konkret har isoleringens nödvändighet haft en verkan på det som idag är det stora hotet mot världsfreden, nämligen kapprustningen, och på ansträngningarna att stämma den. Vid de underhandlingar om allmän begränsning av rustningsnivån som pågått alltsedan andra världskrigets slut har Sovjet vägrat att godtaga den inspektion på platsen av en internationell inspektionskår, som är en nödvändighet för kontroll av att alla parter iakttagit de begränsningar som

Alltsedan andra världskrigets slut har Sovjet vägrat godtaga inspektion på platsen av en internationell inspektionskår.

man kommit överens om. Det är denna enständiga vägran som varit den huvudsakliga anledningen till att en uppgörelse inte har kunnat komma till stånd: (Se Alva Myrdals bok "Spelet om nedrustningen" kap X, 1). Skälet till denna vägran, i en situation då även Sovjet säkert skulle ha velat ägna en större del av sina materiella resurser åt uppbyggnaden av den civila sektorn, framstår tydligt av Andropovs tal. Man kan inte tillåta en

inspektionskår på kanske flera tusen man från främmande länder att fritt få röra sig i deras land, fraterniserande med dess innevånare.

Konsekvenserna för den egna befolkningen

Ser vi så på förhållandena inom Sovjetväldet ger Andropov också motiven till de övergrepp mot de mänskliga rättigheterna som upprör oss så. Ingen fri åsiktsbildning och yttrandefrihet kan tillåtas och den som öppet bryter mot den regeln betraktas och behandlas som en brottsling. Här gäller det naturligtvis inte bara skyddandet av den socialistiska filosofin och livsuppfattningen. Även den totalitära statsmakten, oundviklig som den är i en helsocialistisk stat, skulle hotas om en fri åsiktsbildning tilläts och fick ta sig uttryck i folkrörelser av skilda slag. Den skoningslösa behandlingen av dissidenterna behöver alltså inte primärt vara förestavad av mänsklig ondska och grymhet; den är en nödvändig förutsättning för det socialistiska statssystemet fortbestånd. Ett annat tecken på hur detta system strider mot människans natur.

Är det då möjligt att med den indoktrinering som Andropov föreskriver så förvräda människans intellekt, och vad blir effekten på hennes livsmiljö? Den vuxna människans egenskaper och anlag är ju en kombination av medfödda drag och sådana som förvärvats genom påverkan under uppväxten. De förra är de grundläggande och har skapats i mutationernas och selektionens process under en tid då de materiella resurserna var så mycket knappare än i dagens utvecklade länder. Vi fick driften att söka och

tillgodogöra oss föda och annat för överlevandet väsentligt, för egen och de närmastes förkovran. I vår medfödda natur lades in, inte bara plågan av hunger och kyla utan, lyckligt nog, även känslan av glädje och tillfredsställelse när vi genom egen ansträngning uppnådde dessa mål. Denna glädjeskapande drift gällde inte bara egen försörjning och förkovran, utan även när vi kunde dela med oss till de andra i stammen.

En annan egenskap hos människosläktet är de stora individuella olikheterna i fråga om anlag och drifter, vilka säkert var nyttiga för stammens överlevnad, då olika behov inom den kunde täckas av olika individer. Även här känner vi glädje och behållning i umgänget med andra människor som är olika oss själva.

För föräldrarna gällde det att under sina barns långa uppväxttid ytterligare utveckla dessa anlag och drifter och ge dem levnadsregler som förberedelse för deras vuxna liv. Man frågar sig: Är det då möjligt att ändra denna vägledning av de uppväxande enligt socialismens recept? Ja, säkert är det i de flesta fall möjligt, såsom också Andropov påpekar "som en enorm framgång".

Låt oss också erinra oss att dessa påtryckta annorlunda egenskaper inte är ärftliga; varje ny generation måste utsättas för samma hjärntvätt. Och till vilket pris? Är det inte uppenbart att en uppföstran och påverkan som står i strid, i stället för i harmoni, med människans natur, berövar henne de glädjealstrande drivkrafter som finns inlagda i denna natur. Och några nya, ersättande glädjekällor kan inte ens den mest hängivne socialist lägga in i oss. Säkert är det detta som ligger bakom den glädjelöshet hos män-

niskor man ser på gator och torg som omvittnas av nästan alla besökare i kommunistlandet. Har man, som jag själv gjort, därtill umgåtts med yrkeskolleger är det slående hur först frampå kvällen, efter många glas vodka, man erfor hur varma, fina och fulla av humor som många av dessa ryssar är. Också på briljanta balett- och operettföreställningar slås man av kontrasten mellan den glada esprin på scenen och den tunga stämningen bland publiken på andra sidan orkesterdiket.

Naturligtvis är denna motsättning mellan människonatur och verksamhetsvillkor också förklaringen till den låga ekonomiska nivån i landet, den låga produktiviteten på både det kollektiviserade jordbrukets och industrins områden. I denna industrialismens tid, då vi blivit för vår försörjning beroende av utbyte med tusentals andra anonyma människor, är socialismens totala kollektivisering det vi minst av allt behöver.

Om ärlighet och sanningssökande

En annan effekt av detta förbud mot öppen åsiktsbildning och yttrandefrihet är att själva sökandet efter sanning hämmas, liksom spridandet av den både inom landet och utåt mot världen i övrigt. I all dess ofullkomlighet är det dock den offentliga debatten som, gradvis över århundrandena, har fört fram mänskligheten, inte bara till en effektivare försörjning med det materiella utan också till mera humanitärt handlande människor emellan. Redan själva demokratin hade knappast kunnat uppkomma och spridas till så många länder, om inte öppen debatt och sanningssökandet hade funnits till.

Vi ser så hur den information som serveras av Sovjet, både inom det egna landet och utåt mot omvärlden, ofta intet har med sanningen att göra. Den förestavas enbart av vad som är opportunt för regimen att få folk att tro – alldeles som gällde Goebbels propaganda under nazisttiden. Yttrandefriheten är en förutsättning för ärlighet i budskapens värld.

Hur har socialismen uppkommit och kunnit överleva?

Marxismen såsom filosofi och folkrörelse föddes under industrialismens svåra begynnelsekedje, då visserligen flera än förut kunde överleva, men detta under en fattigdom som blev så mycket mera koncentrerad, synlig och upprörande. Kanske kan man se socialismen som en produkt av industrialismens födslovändor, som en sociologisk missbildning; påminnande om de fosterskador som just kan ha samband med en svår förlösning. Det märkliga är att denna missbildning kunnat överleva ända in i vår så förändrade tid, där den minst av allt är vad vi behöver för en god mänsklig livsmiljö.

En förklaring kan ligga i de människors stora individuella olikheter som nämnts ovan. Medan de allra flesta har en balans mellan egoism och altruism i sina anlag, så finns det en och annan som föds med ett av dessa anlag överutvecklat. Vi har väl alla någon gång stött på en sådan helaltruist som uppriktigt finner sin hemvist i socialismens idévärld. Säkert har dessa goda personer, även om de är få, varit ett stort stöd för socialismens överlevnad; stödda av de så många flera som i dennas tillämpning ser vägen till eget ledarskap och egen makt.